

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/155/2021
Identifikačné číslo spisu:	5712208024
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5712208024.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne H. L., narodenej X. E. XXXX, H., Š. X. XX/XX, v zastúpení Mgr. Peter Baláž, advokát, so sídlom v Martine, Volgogradská 10964/19, IČO: 42 071 411, proti žalovanému 1/ Mesto Martin, so sídlom v Martine, Vajanského Námestie 1, IČO: 00 316 792, v zastúpení Ulianko & partners, s.r.o., so sídlom vo Zvolene, Nám. SNP 37, IČO: 36 856 517, o určenie povinnosti žalovaného 1/ uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu a proti žalovaným 2/ J. L., narodenému XX. H. XXXX, H., Š.K. X. XX/XX, 3/ K. L., narodenému XX. C. XXXX, H., Š. X.H. XX/XX, obaja v zastúpení JUDr. Katarína Turanská, advokátka, so sídlom v Martine, Štúrovo námestie 10520/13B, IČO: 37 900 170, v spore o zrušenie spoločného nájmu bytu žalobkyne a žalovaných 2/ a 3/ a o uloženie povinnosti byt vypratať, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 8C/106/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. apríla 2020, č. k. 10Co/116/2019-545, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. apríla 2020 sp. zn. 10Co/116/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 8C/106/2012-499 z 11. januára 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 8C/106/2012-619 z 9. júla 2021 zamietol žalobu, ktorou sa po pripustení jej zmeny na pojednávaní dňa 2. novembra 2016 žalobkyňa domáhala voči žalovanému 1/ uloženia povinnosti uzavrieť s ňou zmluvu o prevode vlastníctva bytu č. XX v bytovom dome, súp. č. XXX, vchod č. XX, nachádzajúceho sa na X. L.. Š. v H., spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu v 7305/334645-inách, spoluvlastníckeho podielu na zastavanom pozemku parcely registra „C“ pod parc. č. 377 zastavané plochy a nádvoria o výmere 1 430 m² v 7305/334645-inách, zapísaných na LV č. XXXX, k. ú. H., obec H., okres Martin, katastrálny odbor (ďalej len „byt“). Výrokom II. zrušil právo spoločného nájmu bytu žalobkyne a žalovaných 2/ a 3/ k bytu a určil, že ďalším výlučným nájomcom sa stáva žalobkyňa. Žalovaní 2/ a 3/ boli povinní sa z bytu vysťahovať a byt vypratať do 60 dní po zabezpečení náhradného ubytovania. Uviedol, že týmto výrokom vyhovel žalobe žalobkyne v časti týkajúcej sa jej eventuálneho petitu na zrušenie spoločného nájmu bytu a nie žalobe žalovaných 2/ a 3/ o zrušenie spoločného nájmu bytu, ktorú zamietol.

Žalovanému 1/ priznal právo na náhradu trov konania voči žalobkyni v celom rozsahu. Žalobkyni a žalovaným 2/ a 3/ právo na náhradu trov konania nepriznal.

1.1. Žalovaní 2/ a 3/ sa v inom konaní vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 5C/179/2015 domáhali v pozícii žalobcov voči žalobkyni (tam v pozícii žalovanej) zrušenia spoločného nájmu bytu a aby súd prikázal byt do ich spoločného nájmu s určením povinnosti žalobkyni byt vypratať. Na základe unesenia Krajského súdu v Žiline č. k. 9Co/669/2015-207 z 29. októbra 2015 súd prvej inštancie spojil uznesením č. k. 8C/106/2012-212 z 27. januára 2016 konanie o žalobe žalobkyne vedené pod sp. zn. 8C/106/2012 a konanie o žalobe žalovaných 2/ a 3/ vedené pod sp. zn. 5C/179/2015 na spoločné konanie vedené pod sp. zn. 8C/106/2012.

1.2. Z vykonaného dokazovania sledujúc právny názor odvolacieho súdu (uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 10Co/182/2017-352 z 27. marca 2018) mal súd prvej inštancie za to, že spoločnými nájomcami bytu sa po smrti pôvodného výlučného nájomcu D. L. stali žalobkyňa s jej bývalým manželom J. L. a deťmi - žalovanými 1/ a 2/. Konštatoval, že hoci k zákonnému prechodu spoločného nájmu k bytu na nich došlo počas trvania ich manželstva, nesvedčil spoločný nájom bytu len manželom, ale išlo o spoločný nájom spolu s ich deťmi s poukazom na ust. § 706 ods. 1 prvá veta zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Súd prvej inštancie zároveň zdôraznil, že pokiaľ rozsudkom č. k. 8C/56/2008-79 z 24. septembra 2008 zrušil súd prvej inštancie právo spoločného nájmu bytu žalobkyne a jej bývalého manžela a určil za výlučného nájomcu bytu žalobkyňu, riešil konštitutívne dotknutý právny vzťah iba medzi nimi, neriešil právo spoločného nájmu bytu voči ďalším nájomcom (deťom - žalovaným 2/ a 3/) a ani nemohol, pretože títo sa účastníkmi konania nestali a ani nimi neboli. Zároveň výsledky dokazovania nepreukázali, že žalovaní 2/ a 3/ trvalo opustili spoločnú domácnosť (byt), keďže žalovaní 2/ a 3/ v rozhodnej dobe prebývali v mieste výkonu práce, čo bez ďalšieho neznamena splnenie znaku trvalosti. V nadväznosti na uvedené konštatoval, že žalobkyňa sa nestala výlučným nájomcom bytu, ale jej a žalovaným 2/ a 3/ svedčí k bytu spoločný nájom. Žaloba voči žalovanému 1/ o určenie povinnosti s ňou uzatvoriť zmluvu o prevode bytu do jej vlastníctva preto dôvodná nie je.

1.3. Súd prvej inštancie mal za preukázané narušené vzťahy medzi žalobkyňou a žalovanými 2/ a 3/, na základe čoho konštatoval splnenie zákonného predpokladu pre zrušenie spoločného nájmu bytu podľa § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, teda stav brániaci užívaniu spoločnými nájomcami. Podľa súdu prvej inštancie narušenie vzťahov zaviniili žalovaní 2/ a 3/, keďže žalobkyňa neopustila byt dobrovoľne. Uzavrel, že zrušenie práva spoločného nájmu účastníkov sporu vzhľadom na narušené vzťahy je jediným možným riešením. Za jediného nájomcu bytu určil žalobkyňu, prihliadol na účelné využitie bytu v súlade so záujmami spoločnosti, na jej zdravotný stav a sociálne pomery strán sporu, ich pracovné zaradenie, zásluhy o získanie bytu, príčiny vzniku stavu, ktorý bráni spoločnému nájmu bytu a na predpoklady pokojného a riadneho spolužitia osôb, ktoré budú byt spoločne užívať.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) v záhlaví označeným rozsudkom, rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II zmenil tak, že právo spoločného nájmu žalobkyne a žalovaných 2/ a 3/ k bytu zrušil a určil, že žalovaní 2/ a 3/ budú byt užívať ako nájomcovia. Žalobkyni uložil povinnosť sa z bytu vystaňovať a byt vypratať do 15 dní po zabezpečení náhradného bytu. Vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovanými 2/ a 3/ nárok na náhradu trov konania ani jednej procesnej strane nepriznal. Odvolací súd sa nedotkol rozsudku v odvolaní nenapadnutom výroku I. (zamietnutie žaloby voči žalovanému 1/) a súvisiaceho výroku III. o náhrade trov konania medzi žalobkyňou a žalovaným 1/.

2.1. Zhodne so súdom prvej inštancie mal odvolací súd z vykonaného dokazovania za preukázané, že žalobkyňa a žalovaní 2/ a 3/ sú spoločnými nájomcami bytu, ich spoločný nájom vznikol zo zákona - titulom prechodu nájmu v dôsledku smrti pôvodného nájomcu bytu D. L., rozsudkom Okresného súdu Martin sp. zn. 8C/56/2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7Co/182/2009 bol riešený iba spoločný nájom bytu medzi žalobkyňou a jej bývalým manželom (synom pôvodného nájomcu) a spoločný nájom žalobkyne a jej detí (žalovaných 2/ a 3/) predmetnými rozhodnutiami súdov riešený nebol a že žalovaní 2/ a 3/ spoločnú domácnosť ako nájomcovia bytu trvale neopustili. Odvolací súd mal za preukázané splnenie hmotnoprávnej podmienky uvedenej v ustanovení § 702 ods. 2 prvej vety Občianskeho zákonníka pre zrušenie spoločného nájmu bytu medzi žalobkyňou a žalovanými 2/ a 3/, keďže vo vzájomných vzťahoch strán sporu existoval taký stav, ktorý bránil spoločnému užívaniu bytu s nimi ako spoločnými nájomcami. Odlišne od súdu prvej inštancie odvolací súd určil za

spoločných nájomcov žalovaných 2/ a 3/, čo odôvodnil tým, že aj žalobkyňa prispela k stavu neumožňujúcemu spoločný nájom bytu. Hoci mala vedomosť, že právo spoločného nájmu bytu vzniklo aj jej synom (žalovaným 2/ a 3/) po úmrtí ich starého otca z otcovej strany, pričom obaja síce odchádzali za prácou a v byte nebývali často, mali v ňom však osobné veci, za tejto situácie bolo žiaduce, aby so svojimi synmi otázku bývania (nájmu v byte) serióznou formou ako ich matka minimálne prekonzultovala. Ďalej odvolací súd prihliadol na to, že sporný byt od roku 2008 užívajú žalovaní 2/ a 3/ a v neposlednom rade aj na to, že prípadné určenie žalobkyne za výlučného nájomcu bytu s uložením jej povinnosti zabezpečiť žalovaným 2/ a 3/ bytovú náhradu, by pre ňu znamenalo neprimeranú ekonomickú aj osobnú záťaž vzhľadom na jej možnosti, schopnosti, zdravotný stav a príjem. V rámci usporiadania veci odvolací súd vychádzajúc aj z ust. § 712c Občianskeho zákonníka ponechal žalobkyni „právo bývania„v byte do tej doby, pokiaľ jej žalovaní 2/ a 3/ nezabezpečia náhradný byt.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“) z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľka namieta postup odvolacieho súdu, keď tento v hrubom rozpore so skutkovými zisteniami, s povinnosťou dôkladne jednotlivo aj vo vzájomnej súvislosti hodnotiť všetky dôkazy ale najmä v príkrom rozpore so základnými princípmi civilného sporového konania - princípom právnej istoty, ktorého obsahom je spravodlivá a účinná ochrana práv, vyhodnotil skutkový stav tak, že dovolateľka spoluzavinila nemožnosť ďalšieho užívania bytu. Odvolací súd v tomto smere pri hodnotení dôkazov a následnej úvahe o tom, ako ide vo veci rozhodnúť, pochybil a naplnil tak svojim postupom dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. V tomto prípade mal v zmysle konštantnej judikatúry (napr. rozhodnutie publikované v zbierke rozhodnutí pod R 23/1989) odvolací súd prejsť všetky skutočnosti svedčiacie v prospech každej zo strán, pričom odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádzajúc zo zjavne nesprávnych záverov hrubo porušujúcich princípy spravodlivosti, čím je naplnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Rozsudok ako aj postup, ktorý jeho vydaniu predchádzal, vykazuje vady spočívajúce v postupe odvolacieho súdu, ktorý v rozpore so zákonnou podmienkou zakotvenou v § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj v rozpore s vlastným skutkovým zistením určil za ďalších nájomcov bytu žalovaných 2/ a 3/. Odvolací súd vôbec neaplikoval pravidlo správania uvedené v § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, kedy nie je možné určiť za ďalšieho nájomcu bytu toho, kto zavinil stav brániaci spoločnému užívaniu bytu, pričom tento odklon od zákona ako aj súdmi aplikovanej praxe podporennej aj názormi odbornej obce (napríklad komentár k § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, C. H. Beck, Števček a kol.) nijako nezdôvodnil; v tom vidí dovolateľka vadu podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. S poukazom na stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015 (R 2/2016), rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený, nie je z neho zrejmé, prečo odvolací súd nezobral do úvahy všetky okolnosti prípadu a kritériá pre určenie, kto bude nájomcom, bytu do budúcnosti a či sa nimi vôbec zaoberal; dá sa povedať, že dôvody, o ktoré oprel prvostupňový súd svoje rozhodnutie, odvolací súd úplne prehliadol; rozsudkom odvolací súd zmenil prvostupňové rozhodnutie, ktoré bolo riadne a dostatočne odôvodnené a v ktorom sa súd vysporiadal so všetkými podstatnými otázkami; odvolací súd dospel k protichodným skutkovým zisteniam ako prvostupňový súd; o to väčšia bola potreba takéto rozhodnutie náležite odôvodniť; dovolateľka má za to, že odôvodnenie rozsudku je absolútne nepresvedčivé a stručné, vykazuje tak závažné nedostatky, táto vada naplňuje dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolateľka tiež namieta porušenie práva na spravodlivý proces, keď odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal so skutočnosťou, že skorším rozsudkom súdu prvej inštancie bola určená za výlučnú nájomníčku bytu. Dovolateľka preto navrhuje, aby dovolací súd rozsudok zrušil a vrátil vec na opätovné konanie a rozhodnutie odvolaciemu súdu, resp., aby rozsudok zmenil tak, že za výlučného nájomcu bytu určí dovolateľku. Zároveň si dovolateľka uplatňuje nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaní 1/, 2/, 3/ navrhli podané dovolanie s poukazom na ustanovenie § 447 CSP odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP),

preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

6. Žalobkyňa podala dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd najskôr pristúpil k posúdeniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

7. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania na základe ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keď vytýkala odvolaciemu súdu nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, keď tento v hrubom rozpore so skutkovými zisteniami, s povinnosťou dôkladne jednotlivo aj vo vzájomnej súvislosti hodnotiť všetky dôkazy ale najmä v príkrom rozpore so základnými princípmi civilného sporového konania - princípom právnej istoty, ktorého obsahom je spravodlivá a účinná ochrana práv, vyhodnotil skutkový stav tak, že dovolateľka spoluzavinila nemožnosť ďalšieho užívania bytu.

8. Podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu okrem iného vyplýva, že doterajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil terminologicky správnym pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

10. Judikatúrou konkretizovaný obsah práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) je veľmi pestrý. Procesné elementy tohto práva zdôrazňujú „stanovený postup“, teda dodržanie procesných pravidiel v konaní ako celku pred všeobecným súdom. Nezávislosť jeho rozhodovania sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Jedným z takýchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na riadny proces, vylučujúcim svojvôľu pri rozhodovaní, je i povinnosť súdu svoje rozhodnutie odôvodniť spôsobom zakotveným v ustanovení § 220 ods. 2 a 3 CSP. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V prípade, kedy sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, alebo ignorujú kogentnú normu, či popierajú všeobecne akceptované chápanie dotknutého právneho inštitútu, treba také rozhodnutie považovať za stojace v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Porušenie práva na spravodlivý (riadny) proces nie je však možné vykladať tak, že by sa dovolateľovi garantoval úspech v konaní, či sa zaručovalo právo na rozhodnutie zodpovedajúce jeho predstavám. Obsahom tohto ústavou a dohovorom zaručeného práva je zaistenie práva na spravodlivé (riadne) súdne konanie, v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Okolnosť, že dovolateľ so závermi či názormi odvolacieho súdu nesúhlasí, nemôže sama osebe založiť dôvodnosť dovolania.

12. Pojem „právo na spravodlivý proces“ teda podľa názoru najvyššieho súdu zahŕňa nielen „postup súdu“ ako jeho „faktickú“ činnosť, ale (najmä) aj nesprávne súdne rozhodnutie, v dôsledku ktorého nemohol účastník konania (dovolateľ) uplatniť svoje práva pred okresným i krajským súdom. Predovšetkým súdnym rozhodnutím je takmer výlučne determinované právo na spravodlivý proces, lebo ním sa súdne konanie ako celok končí. Niet preto žiadneho dôvodu pre všeobecný záver, že by malo byť z tohto pojmu (právo na spravodlivý proces) vylučované rozhodnutie súdu, ktorým sa završuje (resp. končí) celé konanie (porov. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013 a pod.).

13. Podľa posledne citovaného nálezu ústavného súdu (III. ÚS 330/2013) súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu.

14. Podľa tohto výkladu nie je - logicky vzaté - prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP závislá na jeho dôvodnosti, totiž až na tom, keď „vyjde najavo“ (ne)správnosť dovolateľovho tvrdenia o existencii dôvodu zmätočnosti vo forme porušenia práva na spravodlivý proces. To však môže vyjsť najavo iba vtedy (či až vtedy), ak dovolací súd vecne preskúma tvrdenie dovolateľa o porušení tohto práva, o tvrdenom dôvode porušenia práva na spravodlivý proces vydá svoje fiktívne rozhodnutie, ktorým buď dovolanie rozsudkom zamietne (vtedy je dovolanie neprípustné), ak je napadnuté rozhodnutie správne, alebo napadnuté rozhodnutie zruší (vtedy je dovolanie prípustné a zároveň aj dôvodné).

15. Prípustnosť dovolania však dovolací súd musí skúmať skôr, než sa pustí do meritórneho (vecného) prejednávania dovolacích dôvodov. Už z toho vyplýva, že dovolací súd nemôže prípustnosť dovolania posudzovať podľa výsledku vecného prejednávania dovolania (jeho dôvodov). Rovnako nie je logické, aby dovolací súd uznesením odmietol dovolanie ako neprípustné z dôvodu, že podľa jeho názoru nejde o porušenie práva na spravodlivý proces, alebo preto, že nie je opodstatnený iný dovolací dôvod. Vo všetkých týchto prípadoch (fázach konania) nejde totiž už o prípustnosť, ale o dôvodnosť dovolania a obsah i forma rozhodnutia dovolacieho súdu sa musí riadiť ustanovením § 448 a § 449 CSP.

16. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

17. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *García Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

18. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky

rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

19. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry EŠLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

21. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

22. Porušením práva na spravodlivý proces je aj stav, keď v hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventuálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli stranami sporu namietané, no napriek tomu odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil bez toho, že by dostatočným spôsobom odôvodnil ich bezvýznamnosť, či irelevantnosť (4Cdo/102/2017). Pokiaľ takto odvolací súd postupoval aj v prejednávanej veci, dopustil sa svojvôle zakázanej preň v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a založil tým nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia a v dôsledku toho aj jeho protiústavnosť.

23. Ak nie sú totiž zrejmé dôvody toho - ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti ale hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale aj tiež so zásadami spravodlivého procesu.

24. V predmetnej prejednávanej veci odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil vo výroku II tak, že právo spoločného nájmu žalobkyne a žalovaných 2/ a 3/ k bytu zrušil a určil, že žalovaní 2/ a 3/ budú byť užívať ako nájomcovia. Žalobkyni uložil povinnosť sa z bytu vysťahovať a byť vypratáť do 15 dní po zabezpečení náhradného bytu. Vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovanými 2/ a 3/ nárok na náhradu trov konania ani jednej procesnej strane nepriznal. Odvolací súd sa nedotkol rozsudku v odvolaní nenapadnutom výroku I. (zamietnutie žaloby voči žalovanému 1/) a súvisiaceho výroku III. o náhrade trov konania medzi žalobkyňou a žalovaným 1/. Odlišne od súdu prvej inštancie odvolací súd určil za spoločných nájomcov žalovaných 2/ a 3/, čo odôvodnil tým, že aj žalobkyňa prispela k stavu neumožňujúcemu spoločný nájom bytu. Hoci mala vedomosť, že právo spoločného nájmu bytu vzniklo aj jej synom (žalovaným 2/ a 3/) po úmrtí ich starého otca z otcovej strany, pričom obaja síce odchádzali za prácou a v byte nebývali často, mali v ňom však osobné veci, za tejto situácie bolo žiaduce, aby so svojimi synmi otázku bývania (nájomu v byte) serióznou formou ako ich matka minimálne prekonzultovala. Ďalej odvolací súd prihliadol na to, že sporný byt od roku 2008 užívajú žalovaní 2/ a 3/ a v neposlednom rade aj na to, že prípadné určenie žalobkyne za výlučného nájomcu bytu s uložením jej povinnosti zabezpečiť žalovaným 2/ a 3/ bytovú náhradu, by pre ňu znamenalo neprimeranú ekonomickú aj osobnú záťaž vzhľadom na jej možnosti, schopnosti, zdravotný stav a príjem. V rámci usporiadania veci odvolací súd vychádzajúc aj z ust. § 712c Občianskeho zákonníka ponechal žalobkyni „právo bývania, v byte do tej doby, pokiaľ jej žalovaní 2/ a 3/ nezabezpečia náhradný byt.

25. Podľa § 220 ods. 1 - 4 CSP) v písomnom vyhotovení rozsudku sa po slovách "V mene Slovenskej republiky" uvedie označenie súdu, mená a priezviská sudcov rozhodujúcich vo veci, presné označenie strán a ich zástupcov, iných subjektov, označenie prejednávaneho sporu, výrok, odôvodnenie, poučenie o lehote na podanie odvolania, o tom, na ktorý súd sa odvolanie podáva a o náležitostiach odvolania, poučenie o možnosti exekúcie a deň a miesto vyhlásenia.

(2) V odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

(3) Ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozsudku obsahuje aj dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

(4) Jednotlivé odseky odôvodnenia rozsudku sa označujú arabskými číslicami.

26. Podľa § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie a ani na jeho zrušenie.

27. Žalobkyňa vo svojom dovolaní vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP namietala nedostatočné vysporiadanie sa odvolacieho súdu pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia, ktorý podľa jej názoru vykazuje vady spočívajúce v postupe odvolacieho súdu, ktorý v rozpore so zákonnou podmienkou zakotvenou v § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj v rozpore s vlastným skutkovým zistením určil za ďalších nájomcov bytu žalovaných 2/ a 3/. Odvolací súd vôbec neaplikoval pravidlo správania uvedené v § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, kedy nie je možné určiť za ďalšieho nájomcu bytu toho, kto zavinil stav brániaci spoločnému užívaniu bytu, pričom tento odklon od zákona ako aj súdmi aplikovanej praxe podporenej aj názormi odbornej obce (napríklad komentár k § 702 ods. 2 Občianskeho zákonníka, C. H. Beck, Števček a kol.) nijako nezdôvodnil. S poukazom na stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015 (R 2/2016), rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený, nie je z neho zjavné, prečo odvolací súd

nezobral do úvahy všetky okolnosti prípadu a kritériá pre určenie, kto bude nájomcom, bytu do budúcnosti a či sa nimi vôbec zaoberal; dá sa povedať, že dôvody, o ktoré oprel prvostupňový súd svoje rozhodnutie, odvolací súd úplne prehliadol; rozsudkom odvolací súd zmenil prvostupňové rozhodnutie, ktoré bolo riadne a dostatočne odôvodnené a v ktorom sa súd vysporiadal so všetkými podstatnými otázkami; odvolací súd dospel k protichodným skutkovým zisteniam ako prvostupňový súd; o to väčšia bola potreba takéto rozhodnutie náležite odôvodniť; dovolateľka má za to, že odôvodnenie rozsudku je absolútne nepresvedčivé a stručné, vykazuje tak závažné nedostatky, pričom podľa nej táto vada napĺňa dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolaťka tiež namieťa porušenie práva na spravodlivý proces, keď odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal so skutočnosťou, že skorším rozsudkom súdu prvej inštancie bola určená za výlučnú nájomníčku bytu.

28. Podľa názoru dovolacieho súdu, v danej veci súd postupoval v rozpore s ustálenou judikatúrou dovolacieho súdu, ktorá je v tomto smere proti zmene rozsudku konštantná. V danej veci, ak chcel odvolací súd zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa, bolo potrebné zopakovať a doplniť dokazovanie a následne svoje rozhodnutie riadne odôvodniť (pozri napr. 5Cdo/131/2010). Pokiaľ odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil rozhodujúce skutočnosti, resp. dostatočným spôsobom neodôvodnil ich bezvýznamnosť a irelevantnosť, odôvodnenie jeho rozhodnutia treba považovať za nedostatočné odôvodnenie, čím porušil právo žalobcu na spravodlivý súdny proces a konanie tak zaťažil vadou zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Odôvodnenie napadnutého rozsudku dovolacieho súdu neobsahuje ani elementárne vysvetlenie toho prečo došlo k zmene rozhodnutia prvostupňového súdu.

29. Odvolací súd riadne nevysvetlil svoje rozhodnutie v odôvodnení, hoci došlo k jeho zmene podľa § 388 CSP, teda vo svojej podstate došlo k prekvapivému rozhodnutiu a to bez toho, aby boli dodržané procesné postupy dovolacieho súdu pri zmene prvostupňového rozhodnutia, teda môžeme hovoriť o prekvapivom rozhodnutí.

30. Na základe výsledkov meritórneho dovolacieho prieskumu, dovolací súd uzatvára, že nerešpektovanie pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu vo vzťahu k zmenovému rozhodnutiu prvostupňového súdu, kedy nebolo zrejmé z akých dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP. Vada tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť.

31. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušené rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutie NS SR sp.zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 7Cdo/212/2014 a 8Cdo/130/2015).

32. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s citovanými ustanoveniami napadnutý rozsudok dovolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a bola vec vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

33. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vec vráti odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

34. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.